

Fm
2005:2

Förordningsmotiv

Förordning om ändring i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar

---

Förordning om ändring i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar

utfärdad den 12 maj 2005.

Regeringen föreskriver¹ i fråga om förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar

dels att rubrikerna närmast före 1, 3 och 7 §§ skall utgå,

dels att nuvarande 4–9 §§ skall betecknas 9–14 §§,

dels att rubriken närmast före nuvarande 4 § skall sättas närmast före den nya 9 §,

dels att de nya 9–11 §§ skall ha följande lydelse,

dels att 1 § och bilaga 1 till förordningen skall ha följande lydelse,

dels att det i förordningen skall införas fem nya paragrafer, 4–8 §§, två nya bilagor, bilagorna 3 och 4, samt närmast före 4 § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det i förordningen närmast före 2 § skall införas en ny rubrik av lydelsen ”Miljökonsekvensbeskrivningar för verksamheter och åtgärder” och närmast före 12 § en ny rubrik av lydelsen ”Avslutande bestämmelser”.

¹ Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 maj 2005 (Regeringens förordningsmotiv 2005:2). Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (EGT L 197, 21.7.2001, s. 30, Celex 32001L0042).

1 § Denna förordning gäller miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar enligt 6 kap. miljöbalken.

Miljöbedömningar av planer och program

4 § Vid tillämpningen av 6 kap. 11 § miljöbalken skall genomförandet av en plan, ett program eller en ändring i en plan eller ett program antas medföra en betydande miljöpåverkan om

1. genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas innefatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eller

2. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningarna för kommande tillstånd för sådana verksamheter eller åtgärder som anges i bilaga 1 eller 3 till denna förordning och är

a) en översiktsplan enligt 4 kap. plan- och bygglagen (1987:10),

b) en plan för tillförsel, distribution och användning av energi enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering,

c) en avfallsplan enligt 15 kap. 11 § miljöbalken,

d) ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 5 § miljöbalken,

e) en länsplan enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur, eller

f) en annan plan eller ett annat program som utarbetas för jord- eller skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism, fysisk planering eller markanvändning.

I fråga om detaljplaner enligt 5 kap. plan- och bygglagen (1987:10) eller andra planer och program som avses i första stycket och som enbart avser användningen av små områden på lokal nivå skall, trots första stycket, genomförandet antas medföra en betydande miljöpåverkan endast om myndigheten eller kommunen med beaktande av de kriterier som anges i bilaga 4 till denna förordning finner att så är fallet. Detsamma gäller när myndigheten eller kommunen endast gör mindre ändringar i sådana planer och program som avses i första stycket.

5 § När en myndighet eller kommun upprättar eller ändrar en plan eller ett program som omfattas av 6 kap. 11 § miljöbalken

men inte av 4 § denna förordning skall genomförandet av planen, programmet eller ändringen antas medföra en betydande miljöpåverkan endast om

1. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningarna för kommande tillstånd för verksamheter eller åtgärder som kan påverka miljön, och

2. myndigheten eller kommunen med beaktande av de kriterier som anges i bilaga 4 till denna förordning finner att genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

6 § Vid bedömningen av om genomförandet av en plan eller ett program som avses i 4 § andra stycket eller 5 § skall antas medföra en betydande miljöpåverkan skall myndigheten eller kommunen ge den eller de länsstyrelser, kommuner och andra myndigheter som berörs av planen eller programmet tillfälle att yttra sig. För planer och program på nationell nivå skall samråd i stället ske med Naturvårdsverket och andra berörda centrala förvaltningsmyndigheter.

Myndighetens eller kommunens bedömning i frågan om en plan eller ett program kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall redovisas i plan- eller programärendet och göras tillgänglig för allmänheten.

7 § Bestämmelserna i 4–6 §§ gäller inte

1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten,

2. finansiella planer eller budgetplaner och budgetprogram,

3. planer och program som samfinansieras enligt de löpande programperioderna för rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna² eller rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar³.

² EGT L 161, 26.6.1999, s. 1, (Celex 31999R1260).

³ EGT L 160, 26.6.1999, s. 80, (Celex 31999R1257).

8 § För planer och program som kräver samråd enligt 6 kap. 14 § miljöbalken skall den myndighet eller kommun som upprättat miljökonsekvensbeskrivningen tillgängliggöra information om

1. hur berörda myndigheter och kommuner samt allmänheten och andra intresserade kan ta del av miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan eller program, och

2. hur och inom vilken tidsram synpunkter kan lämnas.

Om ett förslag till plan eller program kräver samråd enligt både 6 kap. 14 § miljöbalken och annan författning skall berörda myndigheter och kommuner sträva efter att genomföra samråden i ett sammanhang.

9 § Naturvårdsverket är ansvarig myndighet enligt 6 kap. 6 och 15 §§ miljöbalken och enligt Esbokkonventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i gränsöverskridande sammanhang (SÖ 1992:1) om inte regeringen efter anmälan av verket i ett visst ärende beslutar att den ansvariga myndighetens uppgifter skall fullgöras av en annan myndighet.

10 §⁴ Den ansvariga myndigheten enligt 9 § skall

1. lämna och ta emot underrättelser och i övrigt fullgöra de skyldigheter som en part har enligt artikel 2 punkterna 4–6, artikel 3 punkterna 1–3 och 5–8, artikel 4 punkten 2 och artiklarna 5–7 i Esbokkonventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang samt artikel 10 i konventionens protokoll om strategiska miljöbedömningar,

2. fullgöra de uppgifter som följer av 6 kap. 6 och 15 §§ miljöbalken,

3. fullgöra de uppgifter som följer av artikel 7 i rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt⁵, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG⁶,

4. fullgöra de uppgifter som följer av artikel 17 i rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgär-

⁴ Senaste lydelse av tidigare 5 § 2005:206.

⁵ EGT L 175, 5.7.1985, s. 40 (Celex 31985L0337).

⁶ EUT L 156, 25.6.2003, s. 17 (Celex 32003L0035).

der för att förebygga och begränsa föroreningar⁷, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG, och

5. fullgöra de uppgifter som följer av artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.

Vid behov skall myndigheten samråda med andra berörda myndigheter.

Den ansvariga myndigheten får kungöra information i Sverige, i andra medlemsstater i Europeiska unionen och i ett annat land som är utsatt part enligt Esbokonventionen eller dess protokoll om strategiska miljöbedömningar. Ett sådant kungörande i ett annat land bör göras i samråd med den andra statens ansvariga myndighet.

11 § Statliga myndigheter som får kännedom om en verksamhet eller åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett annat land skall underrätta Naturvårdsverket om detta.

Statliga myndigheter som får kännedom om att en plan eller ett program som avses i 6 kap. 11 § miljöbalken kan antas medföra betydande miljöpåverkan i ett annat land skall underrätta Naturvårdsverket om detta.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2005.

På regeringens vägnar

LENA SOMMESTAD

Lena Ingvarsson
(Miljö- och samhällsbyggnads-
departementet)

⁷ EGT L 257, 10.10.1996, s. 26 (Celex 31996L0061).

Förteckning över verksamheter som alltid skall antas medföra en betydande miljöpåverkan

Kod utifrån SNI avser sifferkod enligt Svensk Näringsgrensindelning för respektive verksamhet.

-----

*Bilaga 3***Förteckning över verksamheter och åtgärder***JORDBRUK, SKOGSBRUK OCH VATTENBRUK*

a) Projekt för omstrukturering av fastighetsbildningen på landsbygden.

b) Projekt för utnyttjande av obrukad mark eller delvis orörda naturområden för intensivjordbruk.

c) Vattenförsörjningsprojekt inom jordbruket, inklusive bevattnings- och markavvattningsprojekt.

d) Nyplantering av skog och avskogning i syfte att ändra markanvändningen.

e) Andra anläggningar för intensiv djuruppfödning än de som anges i bilaga 1.

f) Intensiv fiskodling.

g) Återvinning av land från havet.

UTVINNINGSIKONSTRUKTION

a) Stenbrott, gruvdrift i dagbrott och torvutvinning (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).

b) Underjordisk gruvdrift.

c) Utvinning av mineraler genom muddring till havs eller i vattendrag.

d) Djupborrning och då särskilt

– geotermisk borrning,

– borrning för lagring av kärnavfall,

⁸ Senaste lydelse 2003:1051.

– borrring efter vatten, dock inte borrring för att undersöka markens bärighet.

e) Industrianläggningar ovan jord för utvinning av kol, olja, naturgas och malmer, liksom bituminös skiffer.

ENERGIPRODUKTION

a) Anläggningar för produktion av elektricitet, ånga och hetvatten (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).

b) Anläggningar för transport av gas, ånga och hetvatten; överföring av elektrisk energi med luftledningar (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).

c) Lagring av naturgas ovan jord.

d) Lagring under jord av brännbara gaser.

e) Lagring av fossila bränslen ovan jord.

f) Industriell tillverkning av briketter av kol eller brunkol.

g) Anläggningar för behandling och lagring av radioaktivt avfall (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).

h) Anläggningar för produktion av vattenkraftsbaserad energi.

i) Anläggningar för utnyttjande av vindkraft för energiproduktion (grupper av vindkraftverk).

FRAMSTÄLLNING OCH BEARBETNING AV METALLER

a) Anläggningar för produktion av råjärn eller stål (primär eller sekundär smältning), inklusive utrustning för kontinuerlig gjutning.

b) Anläggningar för behandling av järnbaserade metaller genom varmvalsning, genom hammarssmide eller genom anbringande av skyddsbeläggningar av smält metall.

c) Järn- och stålgjuterier.

d) Anläggningar för smältning, inklusive framställning av legeringsmetaller, av andra ickejärnmetaller än ädelmetaller, inklusive återvinningsprodukter (färskning, formgjutning osv.).

e) Anläggningar för ytbehandling av metaller eller plaster med användning av en elektrolytisk eller kemisk process.

f) Tillverkning och sammansättning av motorfordon samt tillverkning av fordonsmotorer.

g) Skeppsvarv.

h) Anläggningar för tillverkning eller reparation av flygplan.

- i) Tillverkning av järnvägsutrustning.
- j) Formning med användning av sprängmedel.
- k) Rostnings- och sintringsverk för metalliska malmer.

MINERALINDUSTRI

- a) Koksverk (torrdestillation av kol).
- b) Cementfabriker.
- c) Anläggningar för produktion av asbest eller tillverkning av asbestbaserade produkter (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).
- d) Anläggningar för produktion av glas, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av glasfiber.
- e) Anläggningar för smältning av mineraler, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av mineralull.
- f) Tillverkning av keramiska produkter genom bränning, i synnerhet takpannor, tegel, eldfast sten, kakel, stengods eller porslin.

KEMISK INDUSTRI

- a) Behandling av mellanprodukter och framställning av kemikalier.
- b) Framställning av bekämpningsmedel, farmaceutiska produkter, färger, lacker, elastomerer eller peroxider.
- c) Anläggningar för lagring av olja, petrokemiska produkter eller kemiska produkter.

LIVSMEDELSINDUSTRI

- a) Framställning av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter.
- b) Förpackning och konservering av animaliska eller vegetabiliska produkter.
- c) Framställning av mejeriprodukter.
- d) Brygging och maltning.
- e) Sockervaruindustrier.
- f) Slakterier.
- g) Industriell framställning av stärkelse.
- h) Fiskmjöls- och fiskoljafabriker.
- i) Sockerfabriker.

TEXTIL-, LÅDER-, TRÄ- OCH PAPPERSINDUSTRI

- a) Industrianläggningar för framställning av papper eller papp (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).
- b) Anläggningar för förbehandling (som tvättning, blekning, mercerisering) eller för färgning av fibrer eller textilier.
- c) Garverier.
- d) Anläggningar för produktion eller bearbetning av cellulosa.

GUMMIINDUSTRI

Tillverkning och behandling av elastomerbaserade produkter.

INFRASTRUKTURPROJEKT

- a) Anläggning av industriområden.
- b) Projekt för tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser.
- c) Byggande av järnvägar, omlastningsstationer eller terminaler för kombinerad trafik (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- d) Anläggning av flygfält (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- e) Byggande av vägar, hamnar eller hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- f) Anläggning av inre vattenvägar (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1) och anläggningar för reglering av vattenflöden.
- g) Dammar och andra fördämningar eller vattenmagasin för långvarigt bruk (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- h) Spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport.
- i) Byggande av rörledningar för gas eller olja (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- j) Anläggning av vattenledningar över långa avstånd.
- k) Kustanläggningar för att bekämpa erosion och havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras, som till exempel vallar,

pirer, vågbrytare och andra anläggningar för skydd mot havet, utom underhåll och återuppbyggnad av sådana anläggningar.

l) System för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).

m) Anläggningar för överledning av vatten mellan avrinningsområden (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).

ANDRA PROJEKT

a) Permanenta tävlings- och testbanor för motorfordon.

b) Anläggningar för bortskaffande av avfall (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).

c) Avloppsreningsverk (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).

d) Deponering av slam från reningsverk.

e) Lagring av järnskrot, inklusive skrotbilar.

f) Provbänkar, för motorer, turbiner eller reaktorer.

g) Anläggningar för tillverkning av konstgjorda mineralfiberer.

h) Anläggningar för återvinning eller förstöring av explosiva ämnen.

i) Anläggningar för behandling av djurkadaver.

TURISM OCH FRITID

a) Skidbackar, skidliftar och linbanor med tillhörande anläggningar.

b) Hamnar för fritidsbåtar.

c) Hotellkomplex och fritidsbyar med tillhörande anläggningar utanför sammanhållen bebyggelse.

d) Permanenta campingplatser.

e) Temaparker.

Bedömningskriterier

1. Planens eller programmets karaktäristiska egenskaper

I bedömningen skall särskilt beaktas i vilken utsträckning planen eller programmet

a) anger förutsättningarna för verksamheter eller åtgärder när det gäller plats, art, storlek och driftsförhållanden eller genom att fördela resurser,

b) har betydelse för andra planers eller programs miljöpåverkan,

c) har betydelse för integreringen av miljöaspekter särskilt för att främja en hållbar utveckling,

d) innebär miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, eller

e) har betydelse för genomförandet av gemenskapens miljölagstiftning.

2. Typen av påverkan och det område som kan antas bli påverkat

I bedömningen skall särskilt beaktas

a) sannolikheten, varaktigheten och frekvensen av påverkan och möjligheten att avhjälpa den,

b) påverkans totaleffekt,

c) påverkans gränsöverskridande art,

d) riskerna för människors hälsa eller för miljön,

e) påverkans storlek och fysiska omfattning,

f) vilken betydelse och sårbarhet som det påverkade området har på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljö-kvalitetsnormer, kulturarvet eller speciella särdrag i naturen, och

g) påverkan på områden eller natur som har erkänd nationell, gemenskaps- eller internationell skyddsstatus.

Behovet av en reglering

Regeringen beslutade den 11 mars 2004 propositionen Miljöbedömningar av planer och program (prop. 2003/04:116) med anledning av genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan. I propositionen föreslogs även att riksdagen skulle godkänna protokollet av den 21 maj 2003 om strategiska miljöbedömningar till FN/ECE konvention om miljökonsekvensbeskrivningar i gränsöverskridande sammanhang.

I propositionen föreslogs nya bestämmelser komplettera ditillsvarande bestämmelser i 6 kap. miljöbalken. Det föreslogs att regeringen skulle bemyndigas att meddela föreskrifter om vilka slags planer och program som träffas av de nya bestämmelserna samt om samråd och information.

Riksdagen antog propositionens förslag den 26 maj 2004 (rskr. 2003/04:235). Bestämmelserna trädde i kraft den 21 juli 2004. I Regeringskansliet har därefter tagits fram förslag till kompletterande bestämmelser om miljöbedömningar i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Författningskommentar

De lagbestämmelser med vilka direktivet och protokollet genomförs i svensk rätt har placerats i 6 kap. miljöbalken. Därför är det lämpligt att ta in de kompletterande förordningsbestämmelserna i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. För att direktivet och protokollet skall bli fullgott genomförda i svensk rätt behöver förordningen kompletteras med bestämmelser om vilka planer och program som skall antas medföra betydande miljöpåverkan och hur bedömningen av betydande miljöpåverkan skall göras i övriga fall. Vidare är bestämmelser om undantag från kraven på miljöbedömning och vissa bestämmelser om samråd nödvändiga.

Strävan är att förordningen skall ha en så tydlig struktur som möjligt. Detta har lett till att vissa underrubriker i förordningen tas bort och att andra ändras. Det skall klart framgå vilka delar av författningen som enbart rör planer och program.

Noteras bör att det kan behöva göras bedömningar av miljökonsekvenser både när en plan eller ett program tas fram och vid en senare tillståndsprövning. Dessa krav på bedömning av miljökonsekvenser har olika ursprung (direktiv 2001/42/EG respektive rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, MKB-direktivet) men, som framhållits i prop. 2003/04:116, är kraven trots det nära sammankopplade och det är viktigt att tillämparna ser sambandet mellan bedömningarna. Information från den första bedömningen bör kunna användas även i den efterföljande – om än utvecklad eller modifierad.

4 §

Paragrafen har sitt ursprung i direktivets artikel 3.1–3.3. I första stycket anges de planer och program, samt ändringar av dessa, som bedömts vara av sådant slag att deras genomförande som huvudregel skall antas medföra betydande miljöpåverkan. Det innebär att dessa planer och program som huvudregel skall miljöbedömas enligt kraven på miljöbedömning av planer och program i 6 kap. 11–18 och 22 §§ miljöbalken.

Bilaga 1 till förordningen motsvarar innehållet i MKB-direktivets bilaga I. Bilaga 3 till förordningen är en uppräkningslista av de projekt som anges i bilaga II till MKB-direktivet.

Direktivets bestämmelser

Generellt gäller att en plan eller ett program faller inom direktivets räckvidd endast om följande förutsättningar är uppfyllda. För det första skall planen eller programmet *utarbetas eller antas av en myndighet*. För det andra skall det i lag (eller annan författning) finnas ett *krav* på att upprätta eller anta planen eller programmet. För det tredje skall planen eller programmet kunna *antas medföra betydande miljöpåverkan*.

Termerna plan och program definieras inte i direktivet, men i Europeiska kommissionens råd för genomförande av direktivet ges som exempel dokument där man anger en planerad utveckling som kan passa eller tillåtas eller en strategi som skall genomföras. Det kan bl.a. vara dokument som omfattar en rad projekt i ett visst geografiskt område, som anger hur mark kan användas eller som beskriver hur transportinfrastrukturen för ett antal år framåt skall stakas ut. Det kan således röra sig om t.ex. avfallsplaner, vattenhushållningsplaner eller markanvändningsplaner.

I direktivets artikel 3.2 räknas ett antal typer av planer och program upp som alltid skall anses ha betydande miljöpåverkan. Dessa planer och program delas i direktivet in i två huvudkategorier. Antingen skall planen eller programmet upprättas för ett antal uppräknade verksamhetsområden och ange förutsättningarna för projektillstånd enligt bilagorna I och II till MKB-direktivet, eller så skall planen eller programmet antas påverka områden som kräver en bedömning enligt direktiv 92/42/EEG, det s.k. art- och habitatdirektivet (s.k. Natura 2000-områden).

I artikel 3.3 preciseras vissa undantag från huvudregeln. Planer och program som endast gäller små områden på lokal nivå och mindre ändringar undantas. Om en plan eller ett program träffas av en sådan undantagsbestämmelse skall man bedöma om planen eller programmet ändå kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Om så är fallet träffas planen eller programmet av direktivets krav.

Andra planer och program som fastställer ramen för kommande tillstånd faller också in under direktivets krav (artikel 3.4), om de bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan, dvs. planer och program inom andra verksamhetsområden än de som enligt huvudregeln skall antas medföra betydande miljöpåverkan, eller planer och program som anger förutsättningarna för andra kommande tillstånd än de som räknas upp i bilagorna till MKB-direktivet. Direktivet innehåller kriterier som skall beaktas vid bedömningen av om dessa övriga planer och program kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Direktivet har också vissa generella undantagsbestämmelser. Planer och program som syftar till att tjäna nationellt försvar eller civil beredskap samt finansiella planer eller budgetplaner och program undantas helt från direktivets tillämpningsområde. Direktivet gäller inte heller planer som samfinansieras enligt de löpande respektive programperioderna för rådets förordningar (EG) nr 1260/1999 och (EG) nr 1257/1999.

Ytterligare resonemang kring direktivets bestämmelser i denna del finns i prop. 2003/04:116 avsnitt 7.1.1.

Svenska planer och program

I bedömningen av vilka svenska planer och program som skall anses falla under direktivets tillämpningsområde har utgångspunkten varit att avgränsningen inte skall vara vidare än vad direktivet kräver. Jämför prop. 2003/04:116 avsnitten 7.1.1 och 8. Det får anses mindre resurskrävande för berörda myndigheter och kommuner att göra en viss avgränsningsbedömning än att utöka listan med ett större antal plan- och programtyper som alltid skall miljöbedömas. Ett annat sätt att reglera denna fråga skulle vara att inte räkna upp de planer och program som bedöms träffas av direktivets krav, utan utforma bestämmelsen på ett generellt sätt med uppräknande av verksamhetsområden etc. så som det görs i direktivets artikel 3.2. En sådan bestämmelse skulle dock lämna det helt öppet för tillämparen att bedöma om en aktuell plan- eller programtyp är sådan att den kan antas ange förutsättningar för kommande tillstånd, etc. Detta bedöms som mer betungande för kommuner och myndigheter.

Regeringens bedömning av vilka planer och program som skall anses falla inom direktivets område utgår från följande tre frågor:

1. Finns det i lag eller annan författning ett krav på att upprätta eller anta planen eller programmet?
2. Utarbetas eller antas planen eller programmet av en myndighet eller kommun?
3. Kan planen eller programmet antas medföra en betydande miljöpåverkan?

I bedömningen under punkten 3 övervägs om plan- eller programtypen är sådan att den som *huvudregel* alltid skall antas

medföra betydande miljöpåverkan, eller om den kräver *en bedömning i det enskilda fallet*. Som nämndes tidigare skall en plan eller ett program som huvudregel antas medföra betydande miljöpåverkan om den eller det upprättas inom något av de verksamhetsområden som anges i direktivets artikel 3.2 (eller i protokollets artikel 4.2) och anger förutsättningarna för kommande tillstånd för projekt enligt bilaga I eller II till MKB-direktivet, eller kan antas medföra betydande påverkan på Natura 2000-områden.

Det låter sig inte göra att peka ut en plan- eller programtyp vars genomförande som huvudregel kan antas påverka ett Natura 2000-område. Detta är nämligen inte enbart beroende av planen eller programmets innehåll i form av åtgärder etc. utan även beroende av om det finns ett Natura 2000-område som kan påverkas. Bedömningen under punkten 3 är därför i stället inriktad på frågan vilka planer eller program som faller in under något av de verksamhetsområden som preciseras i direktivets artikel 3.2 och som huvudregel kan antas ange förutsättningarna för kommande tillstånd för verksamheter eller åtgärder enligt MKB-direktivets bilagor I och II. Man får dock inte glömma bort att de behandlade plan- och programtyperna i det enskilda fallet kan vara sådana att de skall miljöbedömas på grund av att de påverkar ett Natura 2000-område.

Beträffande uttrycket ”ange förutsättningarna för kommande tillstånd” anges i prop. 2003/04:116 att det innebär att planen eller programmet på något sätt begränsar utrymmet för kommande verksamhetstillstånd. Planen eller programmet sätter upp kriterier som är vägledande för tillståndsmyndigheten när den skall fatta beslut om tillstånd för projekt. Begränsningarna behöver dock inte vara bindande. Även en stark vägledning kan anses ange förutsättningarna för kommande tillstånd. Se vidare i prop. 2003/04:116, s. 37.

4 § första stycket 1

Denna punkt motsvarar direktivets artikel 3.2.b.

En del planer och program är inte namngivna, utan preciseras utifrån att deras genomförande kan antas på ett betydande

sätt påverka miljön i ett Natura 2000-område, dvs. ett naturområde som förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 miljöbalken. Det är inte möjligt att i denna del ange *vilka* planer detta kan vara eftersom det är beroende av om det finns ett Natura-2000 område i närheten av de verksamheter eller åtgärder som planeras. Enligt Europeiska kommissionens råd för genomförande av direktivet (p.3.32) skall uttrycket ”påverka området på ett betydande sätt” som används i habitatdirektivet i dessa fall likställas med ”betydande miljöpåverkan” i den betydelse som det uttrycket har i direktiv 2001/42/EG.

Med en hänvisning till 7 kap. 27 § första stycket 1–2 miljöbalken kopplas planen eller programmet till Natura 2000-området i sig och fångar upp de nu aktuella plan- och programtyperna.

4 § första stycket 2 a

I plan- och bygglagen (PBL) finns ett flertal bestämmelser om planer och program som upprättas av kommuner. Det är dock enbart *översiktsplaner* (jfr 4 kap. PBL) och *detaljplaner* (jfr 5 kap. PBL) som kan komma att beröras av kravet på miljöbedömningar, eftersom dessa planer är de enda som krävs enligt lag.

Fysisk planering och markanvändning är verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. För att detaljplaner och översiktsplaner (med vissa undantag) skall anses vara sådana planer som alltid skall antas medföra betydande miljöpåverkan är det viktigt att bedöma i vilken utsträckning de kan anses ange förutsättningar för kommande tillstånd för verksamheter i bilagorna till MKB-direktivet.

Direktivet har enligt de råd för genomförandet som tagits fram av Europeiska kommissionen bäring på planer och program som i stora drag fastställer lokaliseringen av framtida projekt. Markanvändningsplaner innehåller i allmänhet kriterier som anger vilken slags exploatering som kan genomföras i olika områden. Denna typ av planer är därför ett typiskt exempel på planer som anger förutsättningar kommande tillstånd för projekt,

t.ex. de i MKB-direktivets bilagor. Kriterierna behöver inte vara bindande, starkt vägledande räcker.

I översiktsplanen skall bl.a. redovisas de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden (4 kap. 1 § PBL). Denna redovisning får anses kunna vara sådan att den kan komma att ange förutsättningarna för kommande tillstånd. Genom att planens innehåll bör beaktas vid beslut om användningen av mark och vatten kan de sägas utgöra vägledning i dessa frågor. Detta trots att översiktsplanen inte är bindande för myndigheter eller enskilda.

En detaljplan innebär att tillåten mark- och vattenanvändning läggs fast med bindande verkan. Som illustrerande exempel kan nämnas att tillstånd enligt miljöbalken, väglagen (1971:948) och lagen (1995:1649) om byggande av järnväg inte får meddelas i strid med detaljplan. Jfr t.ex. 16 kap. 4 § miljöbalken, 14 § väglagen samt 5 § lagen om byggande av järnväg. Detaljplanen måste därför som regel anses ange förutsättningar för kommande tillstånd.

Både detaljplaner och översiktsplaner är med ovan angivna skäl plantyper som skulle kunna träffas av direktivets huvudregel om att vissa planer och program skall kräva en miljöbedömning. Av 1 kap. 3 § andra stycket PBL framgår dock att en detaljplan endast får omfatta en begränsad del av kommunen. I Bostadsutskottets betänkande (1986/87:1) Ny plan- och bygglag m.m. (avsnitt 2.5.3) anges, som kommentar bl.a. till detta lagrum, att det för detaljplaner föreligger en geografisk restriktion och att detaljplaner bör utformas med begränsad omfattning. Det anses att detaljplanen har en sådan utformning att det redan praktiskt är ohanterligt att låta detaljplaneområdena omfatta stora arealer. Med hänsyn till direktivets krav och undantag får detaljplaner därför generellt anses avse användningen av små områden på lokal nivå. För dessa måste i det enskilda fallet en bedömning göras av huruvida planen kan antas ha betydande miljöpåverkan. Här skall dock skillnad göras mellan "vanliga" detaljplaner och detaljplaner som hanteras genom enkelt planförfarande enligt 5 kap. 28 § PBL. De senare får som grupp av planer per definition inte anses ha någon betydande omgivningspåverkan.

Man skall i sammanhanget även komma ihåg att planerna kan falla in under direktivets tillämpningsområde av skälet att de kan antas påverka ett Natura 2000-område.

Det kan finnas detalj- och översiktsplaner som inte omfattar verksamheter i MKB-bilagorna. Dessa skall enligt direktivets bestämmelser inte anses medföra betydande miljöpåverkan enligt huvudregeln. Om de omfattar andra verksamheter (än de i MKB-direktivets bilagor) skulle de ändå kunna anses medföra en betydande miljöpåverkan efter en bedömning i det enskilda fallet.

Mindre ändringar i detalj- och översiktsplaner kräver också en bedömning i det enskilda fallet och skall alltså inte som huvudregel antas medföra betydande miljöpåverkan, allt utifrån direktivets avgränsningar av vilka planer och program som skall omfattas av kravet på miljöbedömning.

Enligt vad som föreslogs i prop. 2003/04:116 har det i PBL införts hänvisningar till de nya bestämmelserna om miljöbedömning av planer och program i 6 kap. miljöbalken. I 4 kap. 2 a § och 5 kap. 18 § PBL anges att bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken skall tillämpas om en översiktsplan respektive detaljplan kan antas medföra en sådan miljöpåverkan som avses i 6 kap. 11 § miljöbalken. Detta för att tydliggöra att dessa bestämmelser i miljöbalken kan komma att bli aktuella vid sidan av övriga bestämmelser i PBL. För ytterligare resonemang se prop. 2003/04:116 avsnitt 7.2.

När det gäller detaljplaner finns även en särskild problematik kopplad till frågan när detaljplaner kräver miljökonsekvensbeskrivning enligt MKB-direktivet. Den har aktualiserats i samband med att Europeiska kommissionen påtalat brister i det svenska genomförandet av MKB-direktivet, vilket lett till förslag till vissa lagändringar (se prop. 2004/05:59). Det kan förekomma fall när en och samma detaljplan kan komma att omfattas av båda direktivens krav på miljökonsekvensbeskrivningar. Bestämmelsen i 6 kap. 22 § miljöbalken blir viktig i dessa sammanhang. Som framgår av prop. 2004/05:59 s. 14 tillämpar direktivet om miljöbedömningar av planer och program och MKB-direktivet något olika kriterier för bestämmande av vad som är betydande miljöpåverkan. Vidare skiljer

sig kraven på beskrivning av miljökonsekvenser något åt i de båda direktiven. Kraven i de båda direktiven måste uppfyllas. Om ett projekt träffas av båda direktiven bör samordning kunna ske så att kraven så långt som möjligt uppfylls genom en och samma miljökonsekvensbeskrivning.

4 § 2 b

I varje kommun skall det finnas en plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. Kommunfullmäktige skall fastställa planen.

Energiområdet är ett av de verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. Den fråga som då måste besvaras är om planen som regel kan anses ange förutsättningar för kommande tillstånd för verksamheter enligt bilaga I eller II till MKB-direktivet. Lagen anger inte annat än att det skall finnas en aktuell kommunal energiplan för tillförsel, distribution och användning av energi. Kommunala energiplaner kan därför ha ett något varierande innehåll. Som regel anger de dock mål och åtgärder för energiområdet, både långsiktiga och detaljerade. Det kan röra sig om t.ex. frågor om reducerad elanvändning, elproduktion och förändrad eldistribution. Planen är inte bindande, men i den mån den anger mer detaljerade mål för energiproduktion etc. kan den sägas vara vägledande (på ett liknande sätt som en översiktsplan enligt PBL) i frågor om tillstånd att t.ex. lägga om energiproduktion. I MKB-direktivets bilaga II nämns anläggningar för energiproduktion. En plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen bör därför som huvudregel kunna antas medföra betydande miljöpåverkan.

I den mån en kommunal energiplan inte anger förutsättningarna för kommande tillstånd för MKB-bilagornas verksamheter, men för andra verksamheter, krävs det en bedömning i det enskilda fallet i fråga om energiplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Detsamma gäller om en kommunal energiplan avser användningen av små områden på lokal nivå eller om det bara är fråga om en mindre ändring i planen.

I lagen om kommunal energiplanering har tidigare angetts att planen skall innehålla en analys av vilken inverkan den i planen upptagna verksamheten har på miljön, hälsan och hus-hållningen med mark, vatten och andra resurser. För att tydliggöra att de nya bestämmelserna kan bli tillämpliga i den bedömningen ansågs det vara lämpligt att i lagen införa en hänvisning till miljöbalken. (Jfr prop. 2003/04:116.)

4 § 2 c

För varje kommun skall det finnas en renhållningsordning med avfallsplan (15 kap. 11 § miljöbalken). Kommunen skall besluta om renhållningsordningen.

Avfallshantering är ett av de verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. Den fråga som då måste besvaras är om planen som regel kan anses ange förutsättningar för kommande tillstånd för verksamheter i bilagorna till MKB-direktivet.

Enligt 10 § avfallsförordningen (2001:1063) får Naturvårdsverket meddela föreskrifter om vad renhållningsordningens avfallsplan skall innehålla. Detta har verket gjort i sina föreskrifter SNFS 1991:3, senast ändrade genom NFS 2002:32. Enligt föreskrifterna skall avfallsplanen innehålla uppgifter om de avfallstyper som uppkommer inom kommunen, avfallens ursprung samt i vilka mängder varje avfallstyp förekommer. I redovisningen skall avfallet delas in i ett antal undergrupper. Det skall vidare framgå av planen hur olika typer av avfall samlas in och återvinns eller bortskaffas. Planen skall också innehålla uppgifter om de områden eller anläggningar i kommunen där avfall bortskaffas och om sådana avfallsupplag som inte längre tillförs avfall. Kommunen skall i denna del även ange hur de bedömt risken från miljösynpunkt för varje sådant avfallsupplag.

Planen skall även innehålla uppgifter om de åtgärder som kommunen avser att vidta för att avfallet skall kunna tas om hand på ett från resurshållnings- och miljöskyddssynpunkt lämpligt sätt. Planen skall ange de förväntade resultaten av de åtgärder som beslutats för minskade avfallsmängder etc. samt

på vilket sätt och i vilken omfattning olika behandlingsmetoder avses användas för olika typer av avfall och avfallsfraktioner.

Enligt förordningen (2001:512) om deponering av avfall skall en deponi vara förenlig med kommunens avfallsplan. Avfallsplanen kan alltså sägas ange förutsättningar för kommande tillstånd till deponeringsverksamhet. Som exempel kan här nämnas att i MKB-direktivets bilaga II anges ”deponering av slam från reningsverk”. För andra tillstånd, t.ex. anläggningar för bortskaffande av avfall, är det dock mer tveksamt om avfallsplanen kan sägas utgöra vägledning för tillståndsprövningen. Planen kan dock ange vilka projekt som kommunen anser skall utföras, vilket följaktligen leder till att den anger vilka projekt som kan komma att behöva tillståndsprövas. En avfallsplan bedöms med anledning av det ovan sagda som huvudregel kunna ange förutsättningar för kommande tillstånd för projekt enligt bilagorna till MKB-direktivet.

I den mån en avfallsplan inte anger förutsättningar för kommande tillstånd för de verksamheter som anges i MKB-direktivets bilagor, men för andra verksamheter, krävs att man i det enskilda fallet bedömer om avfallsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Detsamma gäller för det fall en avfallsplan skulle gälla användningen av små områden på lokal nivå, eller frågan enbart skulle gälla mindre ändringar i avfallsplaner.

I 15 kap. 8 § miljöbalken anges att när kommunen planlägger skall hänsyn tas till skyddet för människors hälsa och miljön. För att tydliggöra att de nya bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken kan bli tillämpliga i den bedömningen är det lämpligt att det finns en hänvisning till dessa bestämmelser i avfallsförordningen.

4 § 2 d

I 5 kap. miljöbalken finns bestämmelser om att åtgärdsprogram skall upprättas om det behövs för att en miljökvalitetsnorm skall uppfyllas eller om det följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Regeringen skall i sådana fall besluta om åt-

gårdsprogram eller besluta att en eller flera myndigheter eller kommuner skall upprätta åtgärdsprogram.

Åtgärdsprogrammen kan mycket väl falla in under något av de verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. Frågan är beroende av innehållet i åtgärdsprogrammet. Åtgärdsprogram för vattenhushållning borde kunna sägas falla in under verksamhetsområdet vattenförvaltning. Åtgärdsprogram för luftkvalitet kan komma att omfatta verksamhetsområden som industri, transporter m.m.

I åtgärdsprogrammet skall bl.a. anges den miljö kvalitetsnorm som skall uppfyllas, de åtgärder som skall vidtas och vilka myndigheter som skall se till att åtgärderna vidtas och när åtgärderna skall vara genomförda etc. Myndigheter skall enligt 6 kap. 19 § miljöbalken se till att sådana beslutade åtgärdsprogram som avses i 5 kap. miljöbalken och som har betydelse för provningen finns tillgängliga i mål eller ärenden i fråga om tillstånd för verksamheter och åtgärder. Åtgärdsprogram bedöms således som huvudregel ange förutsättningar för kommande tillstånd för sådana projekt som anges i MKB-direktivets bilagor. Ett åtgärdsprogram kan också falla in under direktivets tillämpningsområde om den kan antas påverka ett Natura 2000-område.

I den mån ett åtgärdsprogram inte anger förutsättningar för kommande tillstånd för MKB-bilagornas verksamheter, men för andra verksamheter, krävs en bedömning i det enskilda fallet i frågan om programmet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Detsamma gäller om programmet enbart avser mindre områden på lokal nivå, eller för det fall en fråga enbart skulle gälla mindre ändringar i programmet. Programmet skall alltså i dessa fall inte som huvudregel antas ha betydande miljöpåverkan.

I prop. 2003/04:116, s. 50, anges att 6 kap. miljöbalken gäller även åtgärdsprogrammen i 5 kap. miljöbalken. Någon särskild hänvisning från 5 kap. till 6 kap. miljöbalken bedömdes inte nödvändig.

4 § 2 e

Enligt 1 § förordningen om länsplaner för regional transportinfrastruktur skall länsstyrelsen upprätta en länsplan. I lagen (2002:34) om samverkansorgan i länen och i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning finns bestämmelser om att samverkansorgan och självstyrelseorgan i vissa län ansvarar för vissa uppgifter som annars är länsstyrelsens.

Transporter är ett av de verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. Frågan är vidare om planen som regel kan anses ange förutsättningar för kommande tillstånd för verksamheter i bilaga I eller II till MKB-direktivet.

Vägar, järnvägar och intermodala noder och terminaler ingår bland projekten i bilagorna till MKB-direktivet. Den avgörande frågan blir då om länsplaner kan sägas ange förutsättningar för kommande tillstånd för dessa projekt. En länsplan skall upprättas med hänsyn till de samlade transportbehoven inom en region. Planen skall bl.a. avse statliga vägar som inte ingår i stamvägnätet och vissa anläggningar av betydelse för det regionala transportsystemet. Planen kan vidare avse investeringar och förbättringsåtgärder enligt förordningen (1989:67) om plan för stomjärnvägar och förordningen (1997:262) om nationell väghållningsplan. Planen skall vidare ange standard på anläggningarna, den inriktning på investeringar och förbättringsåtgärder på anläggningarna som är nödvändiga för att nå de transportpolitiska målen, de större objekt som beräknas bli utförda under planens giltighets tid etc.

I den mån en plan inte anger förutsättningar för kommande tillstånd för MKB-bilagornas verksamheter, men för andra verksamheter, krävs en bedömning i det enskilda fallet i frågan om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Det samma gäller t.ex. för mindre ändringar i planer. Planen (eller ändringen) skall således i dessa fall inte som huvudregel antas ha betydande miljöpåverkan.

Man kan fråga sig om de svenska länsplanerna kan anses vara rena finansiella planer eller budgetplaner vilka är undan-

tagna från miljöbedömning enligt artikel 3.8 i direktivet. Planerna kan dock inte sägas utgöra planer av enbart finansiell karaktär. Planen kan sägas vara ett beslut om att en preliminär resurstilldelning kan ske med vissa villkor. I direktivets bilaga anges kriterier för hur betydande miljöpåverkan skall avgöras. I frågan om hur uttrycket ”ange förutsättningarna” skall bedömas sägs att förutsättningarna kan skapas genom t.ex. tilldelning av resurser. En plan som fördelar resurser är alltså inte direkt att hänföra till direktivets undantag för finansiella planer.

I Europeiska kommissionens råd för direktivets genomförande behandlas frågan om planer som fördelar resurser närmare (punkterna 3.24 och 3.25). Där anges att en övergripande tilldelning av finansiella resurser, t.ex. en samlad tilldelning som täcker en hel verksamhet – som en total tilldelning till ett lands program för bostadsbyggnad – inte kan sägas tillräckligt ange förutsättningarna för projekt. Den mer detaljerade tilldelningen i de svenska länsplanerna borde dock kunna sägas ange förutsättningarna för kommande projekt. De kan inte sägas direkt sätta konkreta villkor för den efterföljande tillståndsprövningen. De anger däremot vilka investeringsprojekt som skall utföras och som därmed kan bli föremål för prövning. Som nämnts ovan anger de även vissa kriterier som projekten bör uppfylla och som därför är betydelsefulla för de projekt som förs till prövning. En länsplan kan därför som huvudregel antas medföra sådan betydande miljöpåverkan att den träffas av direktivets krav.

Förordningen om länsplaner innehåller inga krav på att miljökonsekvenser skall redovisas. Planen skall dock innehålla en bedömning som innefattar redovisning av inverkan på de transportpolitiska målen. I dessa mål är delmålet ”en god miljö” inkluderad. Delmålet innebär att transportsystemets utformning och funktion skall anpassas till krav på en god och hälsosam livsmiljö för alla, där natur- och kulturmiljö skyddas mot skador. En hushållning med mark, vatten, energi och andra naturresurser skall främjas⁹. En viss miljöbedömning görs alltså redan i dag i detta sammanhang.

⁹ Prop. 1997/98:56 Transportpolitik för en hållbar utveckling

I prop. 2003/04:116, avsnitt 7.2, har regeringen angett att det är lämpligt att göra hänvisningar till de föreslagna bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken i de fall tveksamheter kan uppstå om vilka regler som skall tillämpas. Eftersom den aktuella förordningen inte har några uttryckliga regler om miljöhänsyn, uppkommer ingen normkonflikt. Det är därför inte nödvändigt att i denna förordning hänvisa till 6 kap. miljöbalken.

4 § 2 f

Nedan följer exempel på vad som kan omfattas av punkten 2 f.

Enligt 1 § förordningen (1989:67) om plan för stombanjvägar skall Banverket upprätta en banhållningsplan. Enligt 1 § förordningen (1997:262) om nationell väghållningsplan skall Vägverket upprätta en nationell väghållningsplan.

Mycket talar för att banhållningsplanen och väghållningsplanen faller in under direktivets tillämpningsområde. Transporter är ett av de verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. Järnvägar och vägar anges vara projekt enligt bilagorna till MKB-direktivet.

Arbete pågår dock med att förändra den nationella långtidsplaneringen. (Jämför i denna del propositionen Utökade planeringsramar för väg och järnvägsinvesteringar 2004–2015, prop. 2003/04:90.) Alternativa lösningar för att nå ett mer flexibelt system för det långsiktiga planeringssystemet eftersträvas.

Med hänsyn till det pågående förändringsarbetet när det gäller den nationella långtidsplaneringen bedöms det inte lämpligt att särskilt ange banhållnings- eller väghållningsplanen som en plantyp vilken som huvudregel skall antas medföra betydande miljöpåverkan enligt direktivets bestämmelser. Trots att inte banhållnings- och väghållningsplan särskilt nämns kan de ingå under punkten 2 f.

Planer som inte uttryckligen räknas upp i 4 §

En skötselplan krävs enligt 4 § nationalparksförordningen (1987:938). Beslut om planen skall tas av Naturvårdsverket.

Jord- och skogsbruk är ett av de verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. Utgångspunkten för en skötselplan är naturvård och bevarande – inte jord- och skogsbruk, men med en bred tolkning kan en skötselplan för en nationalpark sägas tillhöra denna verksamhetskategori. Frågan är om planen som regel kan anses ange förutsättningar för kommande tillstånd för verksamheter i bilaga I och II till MKB-direktivet. Planen skall ange föreskrifter om vård och förvaltning av nationalparken. I 3 § förordningen anges att nationalparkerna skall vårdas och förvaltas i enlighet med de syften för vilka de har bildats. I 1 § samma förordning räknas de olika nationalparkerna upp samt de syften som ligger bakom att de bildats. Det rör sig om att bevara fjällandskap, skogslandskap, blockmarkslandskap etc. i dess naturliga tillstånd. Det kan även röra sig om att bevara äldre odlingslandskap i väsentligen oförändrat skick för att växtlighet och djurliv skall få utvecklas fritt. Planen bedöms därför som huvudregel inte kunna antas ange förutsättningarna för kommande tillstånd för verksamheter eller åtgärder i bilaga I eller II till MKB-direktivet. I den mån planen skulle ange förutsättningar för kommande tillstånd av annat slag skall en bedömning enligt 5 § göras i det enskilda fallet i fråga om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. I detta sammanhang kan noteras att skötselplaner för Natura 2000-områden generellt undantas från krav på konsekvensbedömning enligt art- och habitatdirektivet. Man skall dock komma ihåg att en skötselplan kan falla in under direktivet om miljöbedömning av planer och program om dess genomförande kan antas på ett betydande sätt påverka ett Natura 2000-område. Med andra ord kan en skötselplan komma att kräva en miljöbedömning enligt direktivets krav om dess genomförande kan antas på ett betydande sätt påverka miljön i ett naturområde som förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1–2 miljöbalken.

Krav på att upprätta en skötselplan finns i 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Beslut om planen skall tas av länsstyrelse eller kommun. Jord- och skogsbruk är verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra en betydande miljöpå-

verkan. Med en vid tolkning kan en skötselplan för ett natur- eller kulturresevat sägas tillhöra verksamhetskategorin. Frågan är därefter om planen som regel kan anses ange förutsättningar för kommande tillstånd för verksamheter enligt bilagorna I och II till MKB-direktivet. Skötselplanen skall fastställa ett natur- eller kulturresevats långsiktiga vård. Detta innebär att planen lägger fast mål för skötsel, vård och förvaltning i enlighet med resevatsbeslutets syfte. Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett område förklaras som naturresevat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla kulturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturresevat. Planen bedöms därför som huvudregel inte kunna ange förutsättningarna för kommande tillstånd för verksamheter eller åtgärder som anges i bilaga I eller II till MKB-direktivet. I den mån planen anger förutsättningar för kommande tillstånd av annat slag skall enligt 5 § i det enskilda fallet göras en bedömning i frågan om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. En skötselplan kan falla in under direktivet om miljöbedömning av planer och program om den kan antas påverka ett Natura 2000-område på ett betydande sätt.

I 8 § lagen (1970:299) om skydd mot flyghavre krävs en plan för bekämpning av flyghavre i områden där flyghavre av någon betydenhet förekommer. Planen fastställs av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Statens jordbruksverk. Jord- och skogsbruk är verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. En plan för skydd mot flyghavre kan sägas tillhöra verksamhetskategorin. Planen skall ange hur flyghavren skall bekämpas och torde därför normalt inte komma att ange förutsättningar för kommande tillstånd för projekt enligt MKB-bilagorna eller kommande tillstånd av annat slag. Det får bedömas från fall till fall om planen anger förutsättningar för kommande tillstånd. En plan kan komma att falla in under direktivets tillämpningsområde om den kan antas medföra en betydande påverkan på ett Natura 2000-område.

I 4 § förordningen (2003:595) om regionalt utvecklingsarbete finns bestämmelser om att regionala utvecklingsprogram skall upprättas. Den som är ansvarig för att upprätta sådana program är antingen länsstyrelsen, ett samverkansorgan eller ett regionalt självstyrelseorgan. I lagen (2002:34) om samverkansorgan i länen finns ledning i frågan om vad ett regionalt samverkansorgan är. Med samverkansorgan avses en kommunal beslutande församling inom ett län med särskild uppgift att svara för regionala utvecklingsfrågor i länet. I lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning anges att ett regionalt självstyrelseorgan för den nu aktuella perioden är landstingen i Västra Götalands län och Skåne län. Program för länets utveckling har starka kopplingar till transportinfrastrukturplaner som faller in under verksamhetsområden som anges i direktivet. Dessutom nämns regional utveckling som ett av de områden som enligt protokollet av den 21 maj 2003 om strategiska miljöbedömningar till FN/ECE-konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i gränsöverskridande sammanhang (Esbokonventionen) alltid skall anses medföra betydande miljöpåverkan om planen eller programmet anger förutsättningar för kommande tillstånd för projekt som är de samma som de som räknas upp i MKB-direktivets bilagor I och II. I prop. 2003/04:116 avsnitt 8 anges att eventuella hänsynstaganden till att direktivet och protokollet i denna del skiljer sig åt kan göras i förordning. Fråga är då om program för länets utveckling som regel kan anses ange förutsättningar för MKB-projekt. I förordningen om regionalt utvecklingsarbete sägs att det regionala utvecklingsprogrammet skall utformas så att det utgör underlag för samverkan mellan och inom statlig och kommunal verksamhet, och olika delprogram som tillsammans skall bidra till att uppnå målen för länets eller regionens utveckling. Programmet skall vidare bl.a. ange inriktning och prioriteringar av arbete för en hållbar regional utveckling. Det är tveksamt om dessa program har sådan karaktär att de kan sägas ange förutsättningar för kommande tillstånd. Ramarna för vad programmen innehåller är relativt lösa. Normalt skall dock programmet utgöra ett dokument med analys av regionens utvecklingsförutsättningar samt visioner, prognoser och ambitioner för önskad

utveckling. Dessa mer övergripande visioner preciseras sedan i olika former av mer konkreta planer så som t.ex. transportinfrastrukturplaner och i regionala tillväxtprogram etc. Programmen kan således inte som huvudregel antas medföra betydande miljöpåverkan i direktivets mening. I den mån de ändå skulle bedömas ange förutsättningar för tillstånd eller komma att påverka ett Natura 2000-område blir bestämmelserna om miljöbedömning tillämpliga.

I 6 § lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik krävs att trafikhuvudmannen antar en trafikförsörjningsplan. Trafikhuvudmannen är som huvudregel ett landsting eller en kommun (5 §). Transporter är ett av de verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. Nästa fråga är om planen som regel kan anses ange förutsättningar för kommande tillstånd för verksamheter i bilagorna till MKB-direktivet. I en trafikförsörjningsplan skall omfattningen och prissättningen av lokal och regional linjetrafik för persontransporter anges. Det skall även tas upp åtgärder för handikappanpassning av trafiken. Omfattningen av färdtjänsttrafik och grunderna för prissättningen för resor med sådan trafik skall anges. Denna typ av plan bedöms med hänsyn härtill som regel inte kunna komma att ange förutsättningarna för kommande tillstånd för projekt, eller påverka ett Natura 2000-område. Plantypen bedöms därför som huvudregel falla utanför direktivets tillämpningsområde.

Enligt 3 kap. 3 och 8 §§ lagen om skydd mot olyckor (2003:778) skall kommunerna anta handlingsprogram för förebyggande verksamhet och för räddningstjänst. Programmen faller inte in under något av de verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. Programmen är därför inte sådana att de som huvudregel skall antas medföra betydande miljöpåverkan. I handlingsprogrammen skall anges målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. I programmet för förebyggande verksamhet skall också anges hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras. I programmet för räddningstjänst skall anges vilken förmåga kommunen har

och avser att skaffa sig för att göra sådana insatser. Programmen bedöms som regel inte ange förutsättningar för kommande tillstånd för projekt. I den mån ett enskilt program skulle ange förutsättningar för kommande tillstånd skall en bedömning göras om programmet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Ett program kan falla in under direktivets tillämpningsområde om den kan antas på ett betydande sätt påverka ett Natura 2000-område. Som nämnts undantar direktivet planer och program som endast syftar till att tjäna nationellt försvar eller civil beredskap. De aktuella programmen bedöms dock inte falla in under detta undantag. I Europeiska kommissionens råd för genomförandet av direktivet sägs att undantaget i enlighet med EG-domstolens praxis bör tolkas snävt. En plan där det fastställs vilka åtgärder som skall vidtas när en olycka inträffar skall vara undantagen från direktivets krav. Däremot skulle en plan, liksom den här behandlade, där det fastställs åtgärder som skall vidtas för att förhindra uppkomsten av olyckor inte vara undantagen.

Här kan en parallell dras till epizootiförordningen (1999:659) krav på att upprätta beredskapsplaner. Enligt 3 § skall Statens livsmedelsverk, Statens veterinärmedicinska anstalt och länsstyrelserna i samråd med Statens Jordbruksverk upprätta beredskapsplaner som anger vilka åtgärder myndigheterna skall vidta för att bekämpa inträffade epizootiska sjukdomar. Jämför man med vad som angetts i råden för genomförande om planer för civil beredskap är även epizootiförordningens planer generellt sådana i vilka det fastställs vilka åtgärder som skall vidtas när en olycka inträffar och då skall vara undantagna från direktivets krav. I det fall en beredskapsplan inte till fullo bedöms omfattas av undantaget från direktivets krav kan den falla in under något av de verksamhetsområden som enligt direktivets artikel 3.2 som huvudregel skall anses medföra betydande miljöpåverkan. Planerna kan dock inte som regel bedömas ange förutsättningar för kommande tillstånd för projekt som anges i MKB-direktivets bilagor. I den mån en enskild plan skulle ange förutsättningar för kommande tillstånd av annat slag får en bedömning av den betydande miljöpåverkan göras, likaledes vid betydande påverkan av ett Natura 2000-område.

4 § andra stycket

Bestämmelsen har sitt ursprung i direktivets artiklarna 3.3, och 3.5 och preciserar undantag eller särfall från huvudregeln i 5 §.

Den omfattar följande situationer. Planer eller program som visserligen är sådana att de som huvudregel skall antas ha betydande miljöpåverkan enligt 4 § första stycket, men som enbart avser användningen av små områden på lokal nivå, eller är mindre ändringar i sådana planer och program skall inte som huvudregel antas ha betydande miljöpåverkan. I stället skall en myndighet eller kommun med stöd av vissa kriterier (som anges i bilaga 4 till förordningen) bedöma om planen eller programmet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Detsamma gäller för detaljplaner i enlighet med resonemanget i 4 § 2 a.

Några definitioner eller vägledning av vad som avses med ”små områden”, ”på lokal nivå” och ”mindre ändringar” ges inte i direktivet. Av Europeiska kommissionens råd för genomförande av direktivet (3.33 f) framgår att man sannolikt från fall till fall måste avgöra vilka områden som skall anses vara små och att det på liknande sätt är svårt att bedöma innebörden i ordet ”lokal”. Det viktigaste kriteriet för tillämpningen av direktivet är om det finns en risk för betydande miljöpåverkan eller inte. Samma bedömning görs när det gäller uttrycket ”mindre ändringar”. Att i ett sådant fall i svensk förordningstext föra in definitioner av uttrycken låter sig endast göra om man med säkerhet kan inbegripa allt det som i direktivet kan avses med uttrycken. Bedömningen är att detta inte är möjligt och i så fall återstår lösningen att det är frågor som i tillämpningen får avgöras från fall till fall.

Planer och program som avser användningen av små områden på lokal nivå eller mindre ändringar i planer och program antas medföra betydande miljöpåverkan endast om man vid en bedömning i det enskilda fallet anser att de kan antas medföra sådan miljöpåverkan.

5 §

Bestämmelsen härrör från direktivets artiklar 3.4 och 3.5 och omfattar ytterligare andra planer och program än de som anges i

4 §. I 4 § behandlas planer och program vilka som huvudregel skall antas medföra betydande miljöpåverkan. Andra planer och program som anger förutsättningar för kommande tillstånd kan också anses ha betydande miljöpåverkan. Med sådana andra planer och program avses planer och program som uppfyller kriterierna i bestämmelsen i 6 kap. 11 § miljöbalken. De krävs i lag eller annan författning och upprättas eller ändras av en kommun eller myndighet. Planerna och programmen skall vidare ange förutsättningar för kommande tillstånd. För resonemang kring innebörden av det senare begreppet se prop. 2003/04:116 s. 37.

Bedömning av om en plan eller ett program i ett enskilt fall kan antas medföra betydande miljöpåverkan (4 § andra stycket och 5 §)

I de fall en plan eller ett program inte träffas av huvudregeln om krav på miljöbedömning skall en bedömning i det enskilda fallet göras. Bedömningen skall klargöra om den aktuella planen eller programmet kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

I bilaga II till direktivet om miljöbedömning av planer och program anges de kriterier som man skall utgå från för att avgöra om påverkan kan antas vara betydande. Dessa kriterier har överförts i bearbetad version till bilaga 4 till förordningstexten. I bedömningen beaktas dels planens eller programmets karaktäristiska egenskaper (fem punkter), dels typen av påverkan och det område som kan antas bli påverkat (sju punkter).

I de tidigare bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivningar för verksamheter och åtgärder räknas i bilaga 2 till förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar upp kriterier för bedömningen om en verksamhet eller åtgärd skall antas medföra betydande miljöpåverkan. Det har därför ansetts lämpligt att välja den lösningen även såvitt avser bedömningen för planer och program.

6 §

Bestämmelsen är ny och härrör från direktivets artikel 3.6. I paragrafen anges med vilka samråd skall ske i fråga om huruvida en plan eller ett program kan antas medföra betydande

miljöpåverkan. Detta gäller alltså enbart planer och program som kräver sådan bedömning enligt 4 § andra stycket och 5 §.

Enligt direktivets artikel 3.6 skall samråd äga rum med berörda myndigheter när det görs en bedömning i det enskilda fallet av om en plan eller ett program kan antas medföra betydande miljöpåverkan. I artikel 3.7 sägs att slutsatserna av bedömningen skall göras tillgängliga för allmänheten. Detta bör föreskrivas i förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar. Situationerna är så skiftande beroende på plan- eller programtyp och område att det måste bli fråga om en bedömning i varje enskilt fall av vilka myndigheter man behöver samråda med.

Bestämmelsen anger vidare att den bedömning som gjorts i frågan om en plan eller ett program kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall redovisas och göras tillgänglig för allmänheten.

7 §

Bestämmelsen är ny och motsvaras av direktivets artiklar 3.8 och 3.9. I paragrafen preciseras de planer och program som undantas från förordningens tillämpningsområde.

I artiklarna 3.8 och 3.9 i direktivet preciseras vilka planer och program som inte omfattas av direktivets krav. Planer och program som syftar till att tjäna nationellt försvar eller civil beredskap samt finansiella planer eller budgetplaner och program undantas helt från direktivets tillämpningsområde. Direktivet gäller inte heller planer som samfinansieras enligt de löpande respektive programperioderna¹⁰ för rådets förordningar (EG) nr 1260/1999¹¹ och (EG) nr 1257/1999¹². Det framgår av den

¹⁰ Programperioden 2000–2006 för rådets förordning (EG) nr 1260/1999 och programperioden 2000–2006 för rådets förordning 1257/1999.

¹¹ Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna (EGT L 161, 26.6.1999, s. 1, Celex 31999L1260).

¹² Rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar (EGT L 160, 26.6.1999, s. 80, Celex nr 31999L1257).

svenska förordningstexten. Uttrycken i första punkten i paragrafens första stycke har dock anpassats till de redan etablerade uttrycken totalförsvar eller räddningstjänst.

8 §

Bestämmelsen är ny. Första stycket har sitt ursprung i artikel 8.5 i Protokollat om strategiska miljöbedömningar till Esbokonventionen. Myndigheter och kommuner förutsätts samordna detta krav på information om samråd med övriga krav som finns för samråd för varje enskild plan.

Andra stycket anger det som även nämnts i propositionen 2003/04:116 om att för de fall en plan eller ett program träffas av flera krav på samråd så kan de med fördel samordnas så att kraven i båda regelsystemen uppfylls.

Regeringen har genom förslagen i prop. 2003/04:116 be- myndigats inte bara att meddela föreskrifter om vilka planer och program som träffas av direktivets krav, utan även om samråd kring miljökonsekvensbeskrivningar och plan- och program- förslag.

Eftersom protokollet om strategiska miljöbedömningar i arti- kel 8.5 anger att varje part skall se till att närmare bestämmelser om hur allmänheten skall informeras och hur samrådet skall gå till, fastställs och görs allmänt tillämpliga är det lämpligt att ta med en bestämmelse om detta i förordningen.

9 §

Bestämmelsen fanns tidigare i 4 § och har nu ändrat paragraf- nummer med anledning av nya paragrafer 4–8 §§. Direktivets och protokollets bestämmelser om gränsöverskridande samråd bör genomföras i de nuvarande bestämmelser om gränsöver- skridande samråd för verksamheter och åtgärder i förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar. Det är lämpligt att lägga uppgiften på Naturvårdsverket, som i dag sköter gränsöverskri- dande samråd för verksamheter och åtgärder.

I bestämmelsen görs även ett tillägg som innebär att Natur- vårdsverket även är ansvarig myndighet för det gränsöver- skridande samråd som regleras i 6 kap. 15 § miljöbalken.

10 §

Bestämmelsen fanns tidigare i 5 §. Bestämmelsen har ändrat paragrafnummer med anledning av nya paragrafer 4–8 §§. I bestämmelsen görs även tillägg som innebär att Naturvårdsverket utöver nuvarande uppgifter skall fullgöra de uppgifter som krävs enligt direktivet och protokollet till Esbokonventionen.

11 §

Bestämmelsen fanns tidigare i 6 §. Bestämmelsen har ändrat paragrafnummer med anledning av nya paragrafer 4–8 §§. I bestämmelsen görs även ett tillägg med innebörden att statliga myndigheter på samma sätt som för verksamheter och åtgärder skall rapportera till Naturvårdsverket om de får kännedom om planer och program med gränsöverskridande påverkan.

12–14 §§

Bestämmelserna fanns tidigare i 7–9 §§.

Konsekvenser

Övergripande miljöbedömningar är viktiga verktyg för integrering av miljöhänsyn i samhällssektorens planering och för att nå miljömålen. Miljöbedömningen syftar till att miljöaspekter integreras i planeringsarbetet, i den utsträckning detta inte redan görs i dag. Bestämmelserna medför att underlaget inför beslut om vissa planer och program kommer att förbättras samt att besluten kommer att vara starkare förankrade hos allmänheten.

Övergripande miljöfrågor kan klaras ut på plan- och programstadiet och behöver inte belasta miljökonsekvensbeskrivningarna för enskilda projekt. Den tidiga insamlingen av information och de bättre förankrade plan- och programbesluten kan alltså även bidra till effektivare handläggning och beslutsfattande i samband med tillståndsprövning av verksamheter och åtgärder som genomförs enligt planerna eller programmen.

En stor del av de planer och program som bedöms beröras av bestämmelserna har redan idag inarbetade handlingsordningar

med samråd kring planförslagen. Den miljöbedömning som krävs för planer och program kan redovisas och hanteras samordnat med existerande konsekvensredovisning och handläggningsordning för respektive plan eller program. Planeringsprocesserna skall därför i dessa fall inte behöva bli längre.

Regeringen har i prop. 2003/04:116, avsnitt 11.1, redogjort för sin analys av de konsekvenser som genomförandet av direktivet om miljöbedömning av planer och program medför. Bl.a. kan konstateras att

- beslutsunderlag för planer och program kommer att förbättras och besluten blir bättre förankrade,
- allmänhetens möjligheter till insyn och inflytande i planeringsprocesser kommer in tidigare i processen, och
- miljöbedömningen som verktyg bidrar till effektivare handläggning och beslutsfattande i samband med tillståndsprövning av verksamheter och åtgärder samt till kortare handläggningstider.

När det gäller exploitörernas intresse av att handläggningstider för planer och program inte förlängs ytterligare gjorde regeringen i prop. 2003/04:116 bedömningen att bestämmelserna inte skall behöva medföra att planeringsprocesserna blir längre än i dag. Förslaget skall i stället kunna medföra att handläggningstiderna för tillståndprocesser kan förkortas.

I prop. 2003/04:116 framhålls vidare att med hänsyn till att delar av arbetet med miljöbedömningar görs redan i dag och att de nya bestämmelserna beräknas medföra vissa effektivitetsvinster är det mycket svårt att bedöma kostnaderna eller vinsterna för varje enskild plan. Sammantaget finns det inte något konkret stöd för antagandet att de nya bestämmelserna medför merkostnader för myndigheterna och kommunerna. Eventuella kostnader som kan uppkomma har bedömts uppvägas av de effektivitetsvinster som till viss del kan göras i samband med planeringsprocessen men främst i samband med efterföljande tillståndprocesser. Enligt regeringens bedömning medför de nya bestämmelserna inte några ökade kostnader för statsbudgeten.

(Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet)